РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземної філології
Кафедра практики англійської мови

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра української та іноземної лінгвістики

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»
Кафедра індоєвропейських мов

Сучасні проблеми германського та романського мовознавства

Матеріали третьої міжнародної
науково-практичної конференції

Рівне
2018

ББК 81.0
С 91
УДК 81

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:
Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практики англійської мови (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:
Бігунова Світозара Анатоліївна – кандидат психологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, ректор Рівненського державного гуманітарного університету

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор, декан факультету іноземної філології (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ковальчук Інна В'ячеславівна – кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету романо-германських мов (Національний університет «Острозька академія»);

Губіна Алла Михайлівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри української та іноземної лінгвістики (Луцький національний технічний університет);

Воробйова Людмила Михайлівна – кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Калініченко Михайло Михайлович – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет), старший судовий експерт ЛНДІСЕ

Сучасні проблеми германського та романського мовознавства: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 15 лютого 2018 року, Рівне. – 173, [2]с.

Затверджено вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 1 від 25.01.2018 р.).

До збірника увійшли матеріали третьої Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми германського та романського мовознавства», присвячені актуальним напрямкам досліджень у галузі філології та методики викладання мов. Матеріали збірника можуть бути корисними для науковців, дослідників, лінгвістів, аспірантів, пошукувачів, викладачів та студентів вищих мовних навчальних закладів.

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Ба́ран Беата (Baran Beata)
Surzhyk as a Subject of Linguistic Studies 6

Бігунов Д. О.
Компоненти комунікативної ситуації 10

Верьовкіна О. Є., Друзюк М. А.
General Overview of Paradox Interpretation 14

Стрельченко К. С.
Темпоральна динаміка взаємодій у концептуальному просторі *Mystery* 21

СЕКЦІЯ 2. ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІТНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Антоненко Н.Є.
Phraseological units with the conjunction “or” in the English language 25

Бєлова С.А.
Трудові школи німеччини як основа європейського реформаторського руху кінця XIX-поч. XX ст. 31

Вовчук Н. І., Федюра М. Ю.
Функції неолексем в художній літературі (на матеріалі поезії Р.Рождественського та А.Вознесенського) 40

Івашкевич Е. Е.
Пошук відповідності лексичної одиниці як запорука адекватного перекладу фахівцем художніх творів 45

Михальчук Н. О., Антюхова Н. І.
Discourse Analyses of Abstract Nouns in “The Adventure of Oliver Twist” by Charles Dickens 54

Панькова Т. В.
До питання про модальність складнопідрядного речення 61

Ромащенко І. В.
Важливість врахування лінгвокультурного аспекту в організації науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти гуманітарних спеціальностей 66

Самборська І. М.
Онтологическая природа внутренней формы и ее роль в формировании семантики производного слова 69

СЕКЦІЯ 3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Богатирчук Л. М.
Dialoge und Rollenspiele im Fremdsprachenunterricht 77

Бойко Н.Г., Конопльова Ю.О.
Використання діалогічного мовлення у формуванні комунікативної компетенції школярів на у роках іноземної мови..... 83

Вєтрова І. М.
Особливості впровадження нових підходів у методичній підготовці майбутнього вчителя англійської мови 90

Зубілевич М. І.
Іншомовний професійно-орієнтований текст як засіб формування комунікативних вмінь студентів-медиків 95

Людвиг Скотт (Ludwig Scott)
Debate in Education: Benefits and Implementation 103

Матвєйченко В. В., Москалець О. О., Денисова Н. Б.
Innovative School Practice in Pre-Service Teacher Training 107

Наумович О.П., Зімка В. Й.
Формування іншомовної компетентності учнів на уроках німецької мови шляхом розвитку навичок комунікативного письма 108

Скуратівська Н. В.
Рекомендації для ефективного навчання аудіюванню на уроках англійської мови.....116

Судима Т.М.
Using movies to teach English 121

СЕКЦІЯ 4. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Білоус Т.М.
Intercultural Competence as a Key Component of Foreign Language Teaching 123

Маккрола Джейсон Чарльз (Jason C. McKrola)
Overcoming Language Learning Anxiety: Lowering the Affective Filter through a Virtual Teaching Model.....125

Михальчук Н.О., Набочук О.Ю.
The Idea of Understanding as a "Dialogue of Capabilities".....130

Триндюк В.А.
Використання Інтернет-ресурсів інституту Гете на заняттях з німецької мови 140

Федоришина В.О.
Special Education in Ontario : Roles and Responsibilities in Special Education.....144

СЕКЦІЯ 5. ЗІСТАВНА ЕТНОЛІНГВІСТИКА ТА ТЕРМІНОЛОГІЯ В АСПЕКТІ МОВНИХ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНИХ КАРТИН СВІТУ

Байло Ю. В.
Особливості функціонування метафори у термінології.....148

Івашкевич Е.З., Чала Ю.М.
Social Knowledge, Social Thinking, Social Prediction and Social Intuition in the Paradigm of Social Intellect of a Person 153

Івашкевич Е.З., Яцюрик А.О.
Унікальні характеристики особистості педагога та структура його соціального інтелекту 155

Потапчук С.С.
Соціо-оцінний концепт СОВІСТЬ у паремійних одиницях англійської та української мов 165

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ.....170

Бойко Н.Г., Конопльова Ю.О.

Рівне

ВИКОРИСТАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Постановка та актуальність проблеми. Завдяки розширенню та якісній зміні характеру міжнародних зв'язків нашої держави, інтернаціоналізації всіх сфер суспільного життя, іноземні мови стають необхідними у практичній і реальній діяльності людини.

Основне призначення іноземної мови полягає в опануванні учнями вміння спілкуватися іноземною мовою. Ідеться про формування комунікативної компетенції, тобто здатність і готовність безпосередньо спілкуватися (говоріння, розуміння на слух) і опосередковано спілкуватися (читання з розумінням текстів, письмо).[4] Сьогодні зростає тенденція посилення комунікативної спрямованості навчального процесу, тобто його наближення до реального процесу спілкування.

Діалогічне мовлення є основою комунікативного методу навчання спілкування. Навчання діалогічному мовленню є однією з актуальних проблем комунікативної методики оскільки, як показує практика, діалогічне мовлення учнів характеризується великою кількістю помилок, які викликають труднощі у розумінні висловлювання партнера, використанню запитань і відповідей, відсутністю реплік, які стимулюють подальшу тривалість бесіди, синтаксичною бідністю структури висловлювання та іншими недоліками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями ситуативного мовлення й створенням навчальних комунікативних ситуацій займалося багато вчених, зокрема Є.П.Шубін, Й.М.Берман, В.А.Бухбіндер, Г.В.Бойкова, В.Л.Скалкін [6], Г.А.Рубінштейн, Є.І.Пассов [5], А.Хорнбі. Н.П.Грачова та Ф.С.Ісхакова [3] розробили рекомендації щодо поетапності навчання діалогічного мовлення учнів початкової школи на заняттях з англійської

мови. Проте опираючись на вимоги нового Державного стандарту початкової та середньої загальної освіти, проблема формування навичок діалогічного мовлення учнів є не достатньо дослідженою.

Метою статті є розглянути процес формування навичок діалогічного мовлення учнів початкової та середньої школи на уроках англійської мови та запропонувати оптимальні умови їх формування.

Виклад основного матеріалу. Іноземна мова як навчальний предмет посідає важливе місце в системі суспільної освіти в нашій країні. У середній загальноосвітній школі закладається основа практичного опанування іноземною мовою, на якій базується подальше застосування учнями мови у ВНЗ, в обсязі, необхідному їм для роботи за фахом або для поповнення знань в особистих інтересах. Діалогічне мовлення є одним з найефективніших засобів створення мотиву для вивчення англійської мови, для іншомовного спілкування учнів. Володіти діалогічним мовленням означає вести бесіду або диспут відповідно до навчальної або реальної ситуації, за змістом прочитаного, побаченого чи почутого. В діалогічному мовленні учні повинні уміти реалізовувати такі комунікативні функції, як отримання інформації, надання інформації, обмін думками та враженнями, обґрунтування своєї точки зору, оцінка явищ та фактів, згода та заперечення.

Розглянемо комунікативні, психологічні та мовні особливості цього виду мовленнєвої діяльності.

Однією з найважливіших **психологічних** особливостей діалогічного мовлення є його ситуативність. Ситуативним діалогічне мовлення є тому, що часто його зміст можна зрозуміти лише з урахуванням тієї ситуації, в якій воно здійснюється. Іншими словами, існує чітке співвідношення діалогічного мовлення з ситуацією, що, однак, не слід розуміти буквально. Справа в тому, як зазначає Ю.І.Пассов, що власне зовнішніх обставин ситуації у момент мовлення може не бути, про те вони існують у свідомості, комунікантів. Це можуть бути якісь минулі події, відомі лише співрозмовникам, їхні переживання, життєвий досвід, спільні відомості.[7]

Слід зазначити, що в процесі навчання нас цікавлять не будь-які ситуації дійсності, а лише такі, що спонукають до мовлення, такі ситуації називаються мовленнєвими, або комунікативними. Вони завжди містять у собі стимул до мовлення.

Питаннями ситуативності мовлення й створення навчальних комунікативних ситуацій займалося багато вчених: Є.П.Шубін, И.М.Берман, В.А.Бухбіндер, В.А.Скалкін, Г.А.Рубінштейн, Є.М. Розенбаум, В.О. Артемов, Ю. І. Пассов, А. Хорнбі та багато інших. Спираючись на роботу Ляховицького М.В, Випшевського Е.И. можна конкретніше визначити наступні компоненти комунікативної ситуації:

а) комуніканти та їх стосунки (суб'єкти спілкування);

б) об'єкт (предмет) розмови;

в) ставлення суб'єкта (суб'єктів) до розмови;

г) умови мовленнєвого акту, [5]

Навчальні комунікативні ситуації створюються на уроці за допомогою вербальних і різних невербальних аудіовізуальних засобів. Вони мають стимулювати мотивацію навчання, викликати інтерес до участі у спілкуванні, бажання найкраще виконати завдання.

Характерною особливістю діалогічного мовлення є його емоційна забарвленість. Мовлення, як правило, емоційно забарвлене, оскільки мовець передає свої думки, почуття, ставлення до того, про що йдеться.

Це знаходить відображення у відборі лексико-граматичних засобів, у структурі реплік, в інтонаційному оформленні тощо. Справжній діалог містить репліки подиву захоплення, оцінки, розчарування, незадоволення та ін.

Іншою визначальною рисою мовлення є його спонтанність. Відомо, що мовленнєва поведінка кожного учасника діалогу значною мірою зумовлюється мовленнєвою поведінкою партнера. Саме тому діалогічне мовлення, на відміну від монологічного, неможливо спланувати заздалегідь. Обмін репліками відбувається досить швидко, і реакція вимагає нормального

темпу мовлення. Це й зумовлює спонтанність, непідготовленість мовленнєвих дій, потребує досить високого ступеня автоматизму та готовності до використання мовного матеріалу.

Діалогічне мовлення носить двосторонній характер. Спілкуючись, співрозмовник виступає у ролі мовця, і слухача, який повинен реагувати на репліку партнера. Іншими словами обмін репліками не може здійснюватись без взаємного розуміння, яке відбувається через аудіювання. Отже, володіння діалогічним мовленням передбачає володінням говорінням та аудіюванням, що вимагає від учасників спілкування двосторонньої мовленнєвої активності та ініціативності.

Виходячи з цього, в учнів необхідно розвивати вміння ініціативно розпочинати діалог, реагувати на репліки співрозмовника та спонукати його до продовження розмови.

Характерними **мовними особливостями** діалогічного мовлення є його еліптичність, наявність "готових" мовленнєвих одиниць, слів - заповнювачів пауз, а також так званих "стягнених форм".

Розумінню неповних реплік партнерів у діалозі контактність комунікантів, наявність спільної ситуації, зверненість реплік, вживання

позамовних засобів (жестів, міміки), знання обома співрозмовниками обставин дійсності, а в більшості, випадків – й одне одного. Крім того, випущені члени речення можна відновити, виходячи зі змісту попередньої репліки.

Приклад 1. A. *Would you like some tea or lemonade?*

B. *Some lemonade, please.*

У діалозі широко вживаються "готові" мовленнєві одиниці, їх називають "формулами", "шаблонами", "кліше", "стереотипами". Вони використовуються для висловлення подяки, обміну привітаннями, поздоровленнями, для привертання уваги співрозмовника на початку розмови, для підтвердження або коментування почутого тощо. "Готові"

мовленнєві одиниці (словосполучення, цілі фрази) надають діалогу емоційності. Наведемо приклади.

Приклад 2. A. *Excuse me! Is there a café near here?*

B. *Yes. It's over there.*

A. *Thank you.*

У діалогічному мовленні часто зустрічаються слова, які називають "заповнювачами мовчання". Вони служать для підтримання розмови, для заповнення пауз у ній, коли мовець відшукує відповідну репліку.

Наприклад: *well, well now, so, let me see, look here, you know*, та ін..

Діалогам англійською мовою притаманні стягнені форми, тобто скорочення, наприклад:

Приклад 3. A. *This is a photo of my parents at home.*

B. *They've got a lovely house. Have you got brothers or sisters?*

A. *I haven't got a sister but I've got a brother. His name's Marco.*

B. *Who's that with him?*

A. *That's his wife, Maria*.

Мовні особливості діалогічного мовлення потрібно враховувати при навчанні учнів цієї форми говоріння.

Діалогічне мовлення виконує наступні **комунікативн**і функції:

1) запит інформації-повідомлення інформації;

2) пропозиція (у формі прохання, поради) – прийняття / неприйняття запропонованого;

3) обмін судженнями/думками/враженнями;

4) взаємопереконання, обґрунтування власної точки зору.

Кожна з цих функцій має свої специфічні мовні засоби та є домінантною у відповідному типі діалогу.

Слід зазначити, що під час навчання діалогу нас цікавлять не будь-які ситуації дійсності, а лише такі, що спонукають до мовлення. Такі ситуації називаються мовленнєвими, або комунікативними. Вони завжди містять у собі стимул до мовлення.

Одним із засобів створення комунікативної ситуації є рольова гра, яка сприяє реалізації міжособистісного спілкування учнів. Рольова гра допомагає учням спланувати особисту мовленнєву поведінку і передбачити поведінку співрозмовника. Метою рольової гри є формування комунікативних навичок та умінь. Гра сприяє формуванню мовленнєвої та соціокультурної компетенцій. Учасники рольової гри не тільки роблять повідомлення з певної теми, але й невимушено вступають у бесіду, намагаються підтримати її, цікавляться думкою інших, обговорюють різні точки зору, кожен прагне висловити свою думку [3], і таким чином спілкування стає невимушеним, що власне і є реалізацією комунікативного підходу до навчання англійської мови.

Діалогічне мовлення завжди вмотивоване. Проте в умовах навчання мотив сам по собі виникає далеко не завжди. Отже, необхідно створити умови, за яких у школярів з'явилося б бажання та потреба щось сказати, передати почуття. Крім того, сприятливий психологічний клімат на уроці доброзичливі стосунки, зацікавленість у роботі сприятимуть вмотивованості діалогічного мовлення.

Таким чином, виходячи з вище сказаного ми дійшли висновку, що навчання діалогічному мовленню на уроці англійської мови повинно базуватись на ряді принципів, найважливішими з яких є комунікативна спрямованість, моделювання типових мовленнєвих ситуацій, навчання діалогічному мовленню як мовнорозумовій діяльності і формі соціального спілкування, поетапність становлення умінь діалогування, принцип ролей.

Для успішного оволодіння мистецтвом вести діалоги необхідно, щоб зміст діалогу був тісно пов'язаний з ситуацією, в межах якої відбувається спілкування. Складання атласу типових ситуацій із зазначенням, хоча б в загальних рисах, характерних особливостей діалогування повинно стати найважливішим об'єктом клопотання вчителя, методиста, який організовує раціональне навчання діалогічному мовленню.

Успішне ведення діалогу може бути забезпечене тільки через активізацію мовнорозумової діяльності, через виховання особливої культури ведення іншомовних діалогів, розвиток інтересу до розмови і співрозмовника, створення сприятливого психологічного клімату на уроці та доброзичливих стосунків, зацікавленості у роботі, що в свою чергу сприятиме вмотивованості діалогічного мовлення.

Список використаних джерел:

1.Борзова Е.В. Диалогическая речь как цель и средство обучения английского языка / Е.В.Борзова // Иностранные языки в школе. – 1985. – №2.

2. Державний стандарт початкової загальної освіти [Електронний ресурс] / Постанова Кабінету Міністрів від 20 квітня 2011 року № 462. - Режим доступу - http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/17911/. – Заголовок з екрану.

3. Исхакова Ф. С. Обучение правильной неподготовленной диалогической речи / Ф. С. Исхакова // Иностранные языки в школе. – 1976г. – № 4. – С.54-57.

4. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mon.gov.ua.

5. Ляховицький М.В. Вишневський Е.Й. Структура речевой ситуации й ее реализация в учебно-воспитательном процессе// Иностранные языки в школе. - 1984. - №2 - С. 17-23.

6. Ніколаєва С.Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах / С.Ю.Ніколаєва та інші. – К.: Ленвіт, 1999.

7. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иностранному говорению / Е.И.Пассов. – М.: Просвещение, 1991. – 223с.

8. Скалкин В.Л. Обучение диалогической речи (на материале английской речи): пос.[для учит.] / В.Л.Скалкин. – К., Рад. школа. – 1989.